

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnium
Gentium, Et || Rerum Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

3 de Contumacia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

elem. se pe, & ibi Ioan. Andreas de verb. significat. facit anth. offerat, de libel. oblat. quia offerre, est etiam non petenti dare, l. iulianus, §. offerri, de actio. emt. P. Notandum tamen, si vocatus ex mandatis non libellatis comparuerit, tenere citationem: item notandum, non inferri causam in vocationis in decretis vadinonii seu adiornamentis personalibus, ne detur occasio fugiendi reo vocato, sed sufficit mandari, vt veniat responsurus inquisitioni contra illum confectæ. Nam postquam venerit, tunc Iudex explicat crimen propter quod vocatus fuit, l. C. de exhib. reis, & ibi Salic. & in labentem, de pœn. Bart. in extra. ad reprimendum, ad verb. per edictum, quom. in crim. l. f. maiestas. proc. fit. post feudam.

11 ¶ Debet & executio mandari die non feriata fieri, in qua sicut tribunalia: nisi comprehensum sit propter certam rationem, adiornamentum fieri diebus feriatis & non feriatis, in loco sacro vel non sacro: sed causam debet esse legitimam, vt puta, si in alius diebus, nec alibi liqueat non posse inueniri vocandum, quia latet, & ita expediat: cum etiam domicilium ibi, vbi conueniri potest, non habeat. Alioquin communis omnium resolutio & stylus habet, fieri non posse valide vocationem, nisi die iuridico, l. ex quacunque, si quis in ius vocat. non ven. P. l. fin. Cod. de feris, etiam si quis ita vocetur, vt se sistat iudicem, die non feriata, nota per interp. & Panor. in c. conquestum de fer. Paul. Caspr. in cons. 270. l. vol.

12 ¶ In executione etiam vocationis obseruare debet apparitor, vt dum vocat, certam diem locumque certum dicat, quibus teneatur per se vel procuratorem iudicio comparere vocatus. Improbant quippe & inhbent constitutiones regie vagas & generales vocationes, quibus apparitor iubeat venire in quocunque loco fuerit Iudex, aut post festum Pasche, vel post alterum diem festum mobilem & variantem, in consuet. Franc. l. sur les causes & forestis, art. 24. Aliquando tamen locus non addicitur, vel hora iudicii, cum certitudinem per se habent ea, & intelligitur ad horam competentem, locumque consuetum vocatione facta, l. si locus, de iudic. c. cum a nobis de electio.

13 ¶ Debet etiam constitui dies sistendi iuridicus, alioquin si dies assignatus comparitioni non sit iuridicus, sed incidat in feriatum, secundum iuris dispositionem non valet, Doctor. in d. l. ex quacunque, & Panor. in d. c. conquestus de fer. nisi pro actibus fiat vocatio, qui etiam diebus feriatis expediri possunt, quales numerantur in l. 2. & 3. de fer. in P. ita explicat gloss. in d. l. ex quacunque. Hodie tamen ex consuetudine omnium curiarum Gallie recepta, adiornamentum factum die feriato & ad diem feriatum valet, sed dies assignatus, ipso iure prorogatur ad diem sequentem non feriatum, & hoc nisi in Cancellario. Sicque illidem fere verbis tradit Maffertius in prax. tit. de adiorn. §. 6. Incipient. Item adiornamentum factum, vide de his que nota in l. §. nuntiatio, & l. 2. de oper. no. num. P. glo. in l. dies, & ibi Ioan. Fabrum, C. de fer. Rober. Marantiam, de ord. iudic. in cita. 6. par. num. 123. Dummodo legitimus terminus comparendi comprehendatur adsignatione diei. Nam dari debet idonea dilatio & præfigi in expleto comparendi: puta vt intra 23. quiddecim dies, aut mensem, &c. Iique terminus ex more regionum & curiarum definitur, vt visas sunt sufficiens & idoneus ad veniendum, & componendos penates, post quem debeant se sistere, vel procuratorem exhibere, ut velint contumaces, & vt dicunt, deficientes defaultans, dici. Id te vulgaris docebit praxis. Et iudex etiam vir bonus poterit dilationem moderari ex distantia locorum, que admodum & iura docent, viceina millia passuum ad singulos dies itineris dari, subduta etiam necessitate legitima impedimentorum, l. 1. 2. si quis caut. iudic. sist. caus. si. non obtemp. Et hoc iure in Gallia, & alibi iure scripto, viuunt, abrogatis formulis antiquorum, vocandi in ius: vel partim in alium modum eorum nomina de formati. Nam & testes adhibebantur olim in vocatione, quæ fiebant non ab apparitore ferantur, sed & ab ipso qui contendere volebat iudicio cum vocato. Ideo qui in ius aduersarium trahere volebat, prius alique de præsentibus antefabatur, id est, restabatur, vel dicebat eoram illo, se cum in ius vocare. Priusquam autem illum de testimonio ferendo rogaret, eius auriculam attingens imam dicebat, licet ne antefabatur hoc est, visne mihi testimonium præbere: illo autem respondente, sicere, tunc iniciebat in aduersarium manū, & in iudicium rapiebat. Rationem, quare testis adhibenti tangeretur auricula, sic adfert Plinius, l. 11. c. 4. §. est, inquit, in auricula memoria locus, quam tangentes antefabatur. Adde etiam ex l. vulgaris est, 2. de fur. P. vt qui autem alicuius tangit, totum hominem tangere videatur ex Trebatii sententia. Fidem istius moris antiqui facit Horatius, l. Serm. Satyr. 9.

— Quo tu turpissime magna
Exclamat voce, & licet antefabari: ego vero
Oppono auriculam: rapit in ius.

In testes autem ita tantum liberi homines accipiebantur, vt inuuit Plautus, in Persia.

Age, inquit Saturio, ambula in ius leno.
DOR. Quid me in ius vocas?
SATY. Illic apud Pratorem dicam, sed ego in ius voco.
DOR. Nonne antefabaris?
SATY. Tuis ego causis carnis fex, cuiquam
Mortali libero aures atteram?

¶ Sed & Theophilus explicans Iustiniani locum de conditione, alium morem refert vocandi: vt qui cum aliquo litem haberet, denuntiaret hoc aut illo die ad iudicium accipiendum, aut ad litem proseguendam adesset. Vnde quia condicere, prisca lingua denuntiare significat, omnes etiam personales actiones, quibus a persona peteretur, conditiones dicebantur: vt omnes actiones in rem, vnde conditiones. Hodie vero *relegimus*, conditio dicitur, actio, quam actor intentans dicit, si apparet hunc dare oportere. Nulla enim hoc tempore aduersario fit denuntiatio, quoniam non denuntiat ei petitor, vt hoc aut illo die ad iudicium, vel ad litigandum veniat, ita in §. appellamus & ad illum Theophilus, de actio. apud Justin. Expectares hic nos acturos de his quoque, qui in iudicium vocari possunt, sed de illis dicemus commodiori loco, Deo fauente, in lib. 49. cap. 1. & 2. Interim habes epitomen personarum, quæ iure ciuili vocari non possunt in ius, in l. 2. & seq. vsque ad 12. de in ius vocand. P.

¶ Finis propter quem vocatione fit in ius, est, vt iudicio intersit, si velit, vel si oporteat, & vt in criminibus adesse cogatur vocatus.

¶ Rationes vocationis plures sunt, quarum aliquas refero. 26 Priusquam vocari debere contententes, quod congruentius sit & ex dignitate auctoritas publica, venere eos ad iudicem quam iudicem ire ad litigantes, l. inuermus adscriptorios, §. si de episc. & cler.

¶ Item secundo, nemo in iudicio esse debet, nisi prius a iudice iussum fuerit, l. neminem, de exhib. reis, C. paucis exceptis, veluti in specie l. capite quinto. de adul. P. l. si in seruio de furt. P. l. ait Prator. §. si debitorem, qua in fraud. cred. P. l. fin. Cod. de Mathemat. cum similib. Nec est in iudicium mittendum, quod per Magistratus fieri debet, l. non est singulis, de regul. iur. P. ¶ Tertio, nemo inaudi-

28 tus, & nisi vocatus, iudicandus est, l. absentem, de pœn. P. l. absentem, de accusat. C. Cum præsentibus iis quorum interest, negotia tractanda sint. l. de uno quoque, de re iudi. P. clem. 1. eo. tit. ca. Deus omnipotens, 2. q. 1. clem. sape, de verb. sign. aliter sententia corrumpit, l. que senten. sine appell. a. rescin. P. veluti ex vna parte subsistens, deficiente forma iudicii, quod duorum litigantium ad minus & iudicis persona constituitur, l. inter litigantes, & l. Julianus, de iudi. P. Iudex vnam aurem actori, aliam autem reo conferuare debet. Neque contra ius naturale & diuinum priuare debet defensionem, quæ naturalis est, l. ut vim, de iusti. & iure. P. reum: quod accideret si eum non vocaret, vt defenderet. Nos & monet quarto, id faciendum Deo, qui antequam iudicaret Adamum, eum in ius vocauit, Adam ubi es? Genes. 3. Et rursum ad Cain, ubi est Abel frater tuus? Genes. 4. Et quamuis diabolus in iudicio esset, tamen audiri deberet, vt ait decisio Rotæ 364. incip. Cum iura, & 201. incipien. licet in causa, in nouis. Vt neque princeps supplere possit omniam citationem, Felin in c. ex parte, 2. de offi. delegat. & in c. quæ in Ecclesiastarum, nu. 26. & ibi etiam Decius, nu. 23. de consti. Boer. de c. 247. nu. 7. Socin. consil. 120. vol. 3. Deci. cons. 63. incip. visò puncto.

De Contumacia. Cap. 3.

- Lib. 2. Decret. tit. 14. Lib. 2. Sex tit. 6. Lib. 2. Clem. tit. 4.
- 1 Citatus venire debet ad iudicem vocantem, aliter contumax. & seq.
- 2 Eremi actio quid apud Demosthenem, & uel a iure, & eremo dicitur quid num. 3 & 4.
- 3 Contumacia in quos dicitur fieri, duplex actoris & rei: utraque vera & ficta, & quis contumax. nu. 6. 7. & 10.
- 8 Domicilium eligere debent vocati in curia, vbi vocantur.
- 9 Citationes dua contumaciam faciunt contra garandum.
- 11 Citatio vna quando peremptoria est, & in quibus constituat contumaciam. & nu. 25.
- 12 Testium receptioni datur vna citatio aduersario tantum, ut compareat si velit.
- 13 Exsequendi sententiam contra contumacem formula.

Ssss

- 14 Citatio vnica in negotiis, qua celeritatem desiderant, peremptoria: & que illa negotia.
- 15 Contumacia purgationes vel excusationes, & quando per nuntium mitti debeant. *an. 16. & 17.*
- 18 Contumacia actoris & rei, diuersa censura.
- 19 Contumacia rursus quaedam peremptoria, quaedam dilatoria, & eius iudicanda praxis.
- 20 Contumax condemnandus semper ad expensas restituendas.
- 21 Citatio a trois briefs iours, annotatio bonorum, & missio in possessionem bonorum contumaciam, quando & quomodo fiat.
- 22 Contumaces & absentes rei criminum, quomodo in Gallia damnantur.
- 23 Contumace reo comparente, deficiente accusatore, quid statuentur.
- 24 Contumacis iudicium in causis civilibus, ex constitutione Francisci. 1.
- 26 Contumacia effectus.
- 27 Dilatio peremptoria alicui ex litigantibus data.
- 28 Contumacia restitutio, & prorogatio.
- 29 Usucapio seu prescriptio interruptitur citatione libellata, & contumacia.
- 30 Contumacia mitius quomodo puniatur iure pontificio.
- 31 Contumax delictum committit in iudicem, & litigantem: & ita utrique poenam debet & quam.
- 32 Citatus quando non teneatur comparere coram iudice citante.
- 33 Beneficiaria in causa, contumacia non admittit superiori nonam inquisitionem.

Sue tamen non suo iudice quis sit vocatus, aut citeretur perperam, nihilominus tamen tenetur ad iudicem qui vocat venire, *l. 2. si quis cautio. P. l. si quis ex aliena. de iudic. P. l. non videtur. eo. quia sine prauidicio iuris fit citatio. Neque ex eo quod vocatus venit, ideo in iudicem consensisse videtur. d. l. non videtur. Potestq; exceptiones vel fori, vel actionis, vel privilegii allegare coram eodem iudice tuto, d. l. si quis ex aliena. neque §. quid ergo. de fideic. liber. P. habiturus etiam temerariae vocationis sumtus contra aduersarium, *l. cum quem temere, de iud. P. cum simil. §. Quod si non venerit, neque qui defenderet, miseriam, nulla legitima excusatione iuuatus, contumax fit, & poena contumaciae afficitur.* Vlpianus in enarratione rationis Demosthenis contra Midiam, ad verba illa, εἰλον ἐρήμην. Ε' ρήμην, inquit, ὄνομα δίκης. ὃ δὲ ἀπὸ τῆς, ἔκ τῆς τῶν μὴ ἐρηλοῦσιν ἰσακείει, ἀλλὰ συροδινέων λέγεται, ἐκείλευ δ' ὁ νόμος τὸς ἐμπεσοῦσθεσμον δίκην ἔχοντας εἶναι μὴ ἀπαντῶντας εἰς τὴν κλέειαν, ἐρήμην ἀδικεῖσθαι. ἢ ἢ κατὰ τὸν τοῖστων ἐκ τῶν νόμων ἀεμμένον τιμημα χιλίας δέσχεσθαι. id est, *Damnatus absentem. Eremi iudicii nomen est: neque enim se sistebat. In eos igitur hoc dicitur, qui parere nolum, sed iudicium detrectant. fugebat enim lex: eos quibus iudicium dicta erat dies, si ad statum diem pressto non essent, indicta causa damnari. In eos autem legibus mille drachmarum poena statuta erat.* §. Hæc Vlpianus, vbi κλέειαν, quemadmodum ab iudice Demosthenes profata die in vocatione posuit, vt dicere licet ἀπ' αὐτῆς τῆς κλέειαν & ἀπ' αὐτῆς τῆς ποῆς ἀπὸ δίκης, dicitur adesse iudicio die vadimonii, ita κλέειαν ἡμέρας, est rata & fixa dies. §. Er erat συροδινέων κατὰ τὸν νόμον τῶν δίκης, deferere vadimonium, cum non occurreretur ad diem vadimonii. Cuius poena etiam ignominia erat, vt docet Demosthenes eadem oratione κατὰ Μειδίαν. Et solebant Iudices ἀδικεῖσθαι τῶν ἐρήμην dare, desertionem vocabant, in praxi defectum, seu desertum, hoc est de absente secundum presentem pronuntiant. Eremodicium potest vno verbo dici, Latine desertio instantie ἐρημοδίκην etiam dixit Iustinianus, in l. properandum. ii. §. cum autem eremodicium. eo. C. In superiores quis dicitur contumax: in inferiores vel pares, fastidiosus, i. Rheior. ad Herennium. §. Cōtumax a superbia ob quam quis tumidus & inflatus est, dicitur, qui alii cedere vel obedire contemnit. §. Ideo contumax definitur is, qui cum obtemperare iudici posset, obedire contemnit, ex l. contumacia, §. poenam. de re iud. P. certum est ii. q. 3. l. 1. §. si quis municipalis, & §. si quis in iudicio, si quis caut. P. Non enim omnis qui non obedit, contumax est: tamen omnis contumax inobediens est. Etenim qui non obedit, quia non potest, cōtumax non est: veluti si impossibilitate facti, vel iuris obtemperare non possit precepto, ut in specie c. Odoardus, de solut. c. olim vobis, 15. de restit. spo. lia. c. cum 14. de vfar. l. si accusatoribus, de accusato. C. §. Contumacia duplex est, actoris, & ea que rei. l. & post edictum, 73. de iud. de vtrag. in l. properandum, C. eo. ut. Rursum vtrag; potest esse, aut vera aut ficta, quod idem est ac si dicamus, veram esse bene probatam: & fictam, præsumtam. Vera est illa, qua nascitur ex voca-*

tionem vel insinuationem facta persone contumaci, quando ad faciem denuntiatum est, de istis *Barr. in l. final. de in. restit. P. Alexan. in d. l. l. properandum. §. si autem reus.* Sed & verus contumax dicitur, qui tribus edictis vel vno edicto peremptorio pro omnibus vocatus & interpellatus non facit sui copiam, in l. contumacia, de re iudic. c. de illicita. 2. 4. q. 3. c. quoniam, §. porro, et l. non contesta. nō proc. ad rest. examinat. Contumax præsumtus dicitur, quando citatio facta est ad domum, & non ad faciem. Nam propter dubium ad eius notitiam citatio peruenit, statim non dicitur verus contumax, sed talis præsumitur, *Barr. in d. l. l. col. pen. de in. in. restit. P. Cardina. in cl. 1. in 9. q. de dol. & contuma.* Et proinde in praxi, ad veram contumaciam constituendam, distinctio adhibetur eius de quo componitur contumacia, considerata re & formula citationis, & qualitate personarum quarum dicitur contumacia, antequam perueniant ad finem & effectus contumaciae, & rationes poenarum locum habeant. Quare contumacia consideratur, non tantum ratione vocationis & contentus veniendi: sed etiam, si quis dum venit non obedit mandatis Iudicis: vel qui sine mandato, cum iudicio abire non debet, iniussus abiit, c. certum, ii. q. 3. Et qui non restituit quod inbetur, nisi manu armata cogatur, contumax est, *l. qui restitueret, de rei vind. P. Qui respondere vel defendere non vult. §. Statuit constitutio Franc. art. 1. §. 23. omnes vocatos in ius de bere se sistere iudicio personaliter, vel per procurato rem, die dicta per vocationem, & ubi eligere domicilium in prima assignatione seu vocatione: alioquin reiciat ab omnibus petitionibus vel exceptionibus, hoc sumum ex Innocen. in c. audis, & c. constitutio, de procurat. Ioan. ab Imoia ad l. qui ante calendas, de ver. oblig. P. Barr. o. ad d. extr. auag. ad reprimendam.*

§. Statuitur & art. 21. quod post duos defectus, seu vocationes geminatas actoris vocati ad euictionem lucendam, vocant garandum, si legitime facti fuerint, & postquam liquebit de illis, sententiam contra auctorem illum ferri posse, quod & in stylo Parlamenti responsum est, in §. item si garandus, de dilationibus qua datur pro garando. Facta tantum prius probatione per petentem suæ intentionis & iuris, hanc autem, §. 1. quib. ex causis an possit. art. P. Dignus est enim qui, quia non defendit potius propter contumaciam & absentiam, quam propter malam causam, condemnatur, c. si de em. & vend. §. ibi glo. in ver. contumaciter, de em. & vend. l. si deo. de euictio. P. §. Item art. 24. statuit, in omnibus causis civilibus vel criminalibus, arg. l. absentem, de pon. P. l. 2. §. final. de cust. reo. P. in quibus conseruatum olim erat: vt quatuor defectibus seu edictis sufficere duos defectus committis, legitimo modo obrentos per vocationem factam in faciem aut ad domum: demto quod Iudicis perueniunt tertiam vocationem decernere ex officio, si vocationes tunc adiornamenta non fuerint facta in persona seu in faciem, & si negotium id exigere videatur. Ceterum antequam ad damnationem deficientis Iudex procedat, constare ei debet de contumacia, nempe de vocatione, & lapsu diei quo sibi reum oportuerat: item de lapsu termini qui vltra diem statim in citatione solet indulgeri ex gratia iudicibus, secundum styllum cuiusque curiæ, quem vocant *Surfance*, & ita declaratoria sententia contumaciae exigitur, *l. vbi quis delatorem, & ibi Bartol. de inre ff. P. c. cum secundum. & ibi glo. de haret. in Sex. plene Bald. in l. subemus. §. economus, de sacros. eccl. les.* Et super contumacia iudicanda, iterum vocatur absens. Tamen si in prima vocatione, vocatus dixerit se non compariturum, & relatione apparitoris testificata appareat, non iterum vocati, sed contumacia iudicari debet. *Guid. Pap. sing. 947. facit l. cessante, C. quom. & quā. ind.* Neque diffugium querendum est, quod vel ira periculis, vel temere responderit se non pariturum. Siquidem neque iocandū, neque inscandū est, cum agitur de publica auctoritate conseruanda, c. vt debitus honor, de appella. Neque quisquam dixisse existimandus est, quod prius mente non agnauerit, l. Labco §. idem de suspell. lego. Verum hic etiam tutius ager l. adex, si extra iudicium vocatione facta, in qua dies sistendi dicta est, expectet diem, cum compareat vocatus, & poenitentia doceat calorem iracundia: id dixisse. Ea autem poenitentia, nec comparente, tanquam rata existente voluntate, l. 3. de dinor. P. poterit condemnare sine alia vocatione vt contumacem, *Panor. in c. cum parati, de appella.* Quod si quis in iudicio dixerit se non compariturum, potest statim condemnari vt contumax, idem in d. c. cum parati. Idipsum statuentem contra latitatem malitiose & dolose, vnaque citatio peremptoria sufficere. Item si quis vt carus comparuit, & iussus in iudicio nolite respondere, tanquam cōtumax sine alia vocatione damnari potest, *notatur in l. cessante, quomod. & quan. ind. C. statuto de fe. Au. §. Sūt*

& plu.

& plures casus, in quibus sola vnicaque vocatio sufficit: & si quis in tempore eius vocationis non compareat, vel deficiat, habetur pro contumace, & statuitur legitime in negotio, perinde ac si vocatus adesset. Quorum aliquos videbis apud Felinum, in ca. ex literis, de constit. veluti in causis per se manifestis, probandis & protractis, cum sit de re iud. aut si agatur de verificatione seu agnitione idiochiron seu chirographi, quam dicunt *Verificatione de cedule*. Si vocatus & citatus in persona non compareat, statuitur defectus vel contumacia, & in defectum eius idiochiron pro aduato rato habetur: vt ex eo tempore habeat obligationem hypothecariam bonorum deficientis, ex constit. Franc. 1. ann. 1539. art. 91. & 92. Si quidem exceptio omnis fori, & incompetencie Iudicis, vocato agnoscendi chirographi causa denegatur, propter necessitatem: quod res sit tempore peritura, *Alex. & alii, in l. 2. de iur. omni. iud. P. Anchar. conf. 74. incip. ex Theoricis facit text. in l. 1. de eo quod cer. lo. l. vni. C. vbi conuen. qui cer. lo. dant prom.* Et ita per hanc constitutionem abrogatur l. heres absens, in §. proinde, de iud. P. Neque tamen quod coram non suo Iudice fiet, habet vim condemnationis: sed tantum probationis, & non executionis. Quare recepta praxis est, vt dum agitur vel denegatur facit chirographum coram Iudice delegato vel commissario dato hac de re, rei clarum contestatio vel definitio solutionis si peratur ad iudicium, eo tempore obtinenda causa. ¶ Si sicut etiam in ca. vocatus, ea qui existimatur peremptoria, in actibus qui exigunt vocationem post institutum litem: vt pro recipiendis testibus, *Panor. in c. in nomine domini, de testi. vt liquet ex constitutione Caroli. Sur le stille de Parlement, art. 3. 2.* Pro exclusione eorum quae fieri mandantur precepto precedente vel styli prescripto, dictum *Intimatione de forculatione*, pro alimentis decernendis, & aliis, de quibus legitur Imbertus, l. 11. in l. f. rens. ¶ Datur & editum seu vocatio saepe in quibusdam casibus cum comminatione, vt quamuis vocatus non adsit, nihilominus etiam eo absente procedatur: veluti in executione sententiarum, ne moratorie dilaciones eludant iudicium. Et proinde de executor qui vocatus aduersarium, vt adesset certis loco, die, & hora, facta iuramentaria inquisitione cum quibusdam testibus, de die, hora, & loco in quo exsequitur, & vbi adesse iussit, iuberque accipere apparitores coram se vocatum, qui si non appareat vel procurator eius nomine, statuit defectum seu declarat contumaciam, & exsequitur: nisi velit editum circumducere, vel horam vel diem distindere, ita statuens, *Defaus sans l' compare dans telle heure ou iour*. ¶ Sic primae citationi peremptorium editum adiungitur, in his quae celeritate desiderant, si de collatione vel verificatione instrumentorum agatur, de praebendis medicamentis, vel alimentis vulnerato. Si quis intercedat bonorum captioni per instrumentum & obligationem authenticam factam, & ratione eius intercessionis seu oppositionis, reiectis ad iudicem non venerit. Si de interuentio ab here de conficiendo, per praconem ad monitum publicae, qui sua interesse putant non aduenierit. Item si addito peremptorio quis conuenitur, vt rationem reddat eorum quae in causam iudicium publice receperit, vel sub manu regia, vel vti si dem publicam aduersarium recipi videat, & securitatem ei iuret, dicitur *poner estre mis en si sausegardes, & assurance formelle, de Roy, & de Justice*. id est, vt iuret et, neque perire, neque per aliam viam et effusionem in persona boni quilibet, vel, vt adit rebus suis capis ob iudicium vendendis & distrahendis per licitorem, vt dicunt *poner faire les iniquites*. Idem in interdico vtrobi, quod vocant *Galli aduen, vide l. 1. vtro. P.* Vide haec de re exceptionem, si agatur de coniuncta quaestione proprietatis, apud Imbertum: & ibi etiam de aliis actionibus, quae duobus tantum editis reum contumacem peragi desiderant. Sed & de his styliis & consuetudo curiarum, te facilius admonerit. ¶ Contumacia proprie vt diximus, ab eo committitur, qui contemnit eam posse obedire, & ideo, qui pro contumace habitus est, potest purgare vel excusare contumaciae praesumptionem. Exempli causa, *Si quis, in qui Vlpianus, l. 2. si quis municipalis, & §. leg. si quis curio. P. & l. contumacia, & l. quastum, de re iud. P. municipalis muneris causa, sine dolo malo suo impeditur, in iudicio secundum praesumptionem suam non stetit, quoniam est et tribus exceptionem. Simili modo, & si ad testimonium desideratus, ad iudicium occurrere non potuerit, et subueniendum est. Item si valetudine, si tempestate, vique fluminis prohibitus: & ita des erit diffusus, nisi ipse se in impedimentum & necessitatem coniecerit, *d. l. 2. si quis tamen l. si fiderus, §. 1. qui satis d. cog. P. cum simili* Item si a Magistratu detentus fuerit, se non asserat, *d. l. 2. §. simili modo, & l. 1. in princ. & §. si quis curio*. non autem si priuatus eum detinuerit, quia ipse condemnationem habet*

adionem in eum qui detinuit in id quod eius interest, *d. l. 2. §. si & l. 3. cod.* Excusatur etiam a contumacia coram tribunali u. sectoris Iudicis, si ad maius fuerit vocatus, *l. contra pupillum, §. si de re iudic.* Si Reip. causa ablit, *l. l. l. i. 4. l. milites, 7. c. 10. leg. ex quib. cau. maio. in integ. restit. P. si Principi adherat*: sed ea ratione illustres tantum perionae, & quae de cecillos regios estendunt officii excusatur, quos vocant *Letres d'Etat*. De quibus fidem iudici per nuntium facere debent. Alia sunt impedimenta, in l. 2. de in ius voc. P. alia in l. vim facit. quod vi aut clam. P. alia in l. si per aliu, ne quis eum qui in ius voc. est vi exi. & in c. ex parte, de 2. p. ellat. Si locus inquam, aditu tutus non sit, vt ideo appellat e per iuratur. ¶ Hic 16 obseruandum tamen est, casus quosdam esse firmitates, de quibus superuenientibus in impedimento potest impeditis iudice certiorare per nuntium: alios de quibus non potest. Quare in prioribus contumax est, nisi nuntium mittat qui eum excuset, cur non venerit: potissimum, si ad vadimonium teneatur, vocat tunc nuntium *Exoimne*, qui praestito iureiurando coram iudice referat testificationem, scripto in loco impedimenti comprehensam, de impedimento, veluti, quod in agitudine, quae neque vocationem, neque pedestre iter patitur, incidit, vt medicorum testimonio liquere debet: quod captus ab alio magistratum sit, quod mulier sit praegrans, & obstetricum testimonio, utineri tuto non possit se committere, &c. Nam si nuntius vel procurator ita instructus non mittatur excusandi gratia, non virat vocatus contumaciam, *l. sed & si, 26 §. 1. ex quib. cau. maio. P.* Vbi autem impedimentum subito acciderit, de quo iudex itatim moneri non potuit, excusatio quam citius fieri poterit proposita, releuabit, vel contumacia statuta non rescindit. ¶ Porro in nuntio, vbi habet & styli, nuntios illos constituit in causis vadimonii, dam personaliter comparere debet vocatus: alioquin non admitteret in ciuilibus negotiis, in quibus procurator sufficere potest. Nulla enim excusatio vel rara eius qui potuit nuntium mittere, & non miserit mandatum alicui procuratori qui suo nomine liti interesser. Sed & in causis vadimonii, ex stylo Praetoriani consilii, art. 20. qui & seruatur in aliis curiis, cognitores seu procuratores litigantium, qui debent personaliter adesse iudicio, non audiuntur proponentes excusationes absentiae, vt dicunt, *allegans Exoimne*. nisi nuntius certus adsit cum speciali mandato de excusatione: & nihilominus dabitur eremodicium seu defectus, sine praedictio excusationis probanda, vt dicunt, *defaus sans l' Exoimne*. Et in hac probanda, sicut in iustis celandis excusationibus, arbitrium erit iudicium, qui perpenis mature peristibus de illis statuere libere possunt, boni viri iudicio: ¶ Perpendent tamen & cuius sit contumacia, actoris, 18 vel rei: nam maior putatur actoris, quam rei. Actor quippe potuit omnia negotia ex consilio componere, antequam reum vocaret: reus vero, quodam necessitate comparendi sibi imposita, ita facile saepe non potest sibi conuolere, vt pro voluntate, quae vult exsequatur. *Cum actor, vt ait Paulus, in l. pure mibi decem, §. §. in. de do. mal. & me. excep. P. si mihi respond. Causa in l. qui in alterius, §. 3. §. si de reg. iur. P. Idem in l. si quando, & auth. quod fieri, C. de delatio, l. 1. §. si de anna excep. P. quidem in sua potestate habeat, quando utatur suo iure: autem cum quo agitur, non habeat potestatem quando conueniatur.* Vocant contumaciam seu eremodicium ex parte actoris pragmatici *Conge*: Et contumaciam ex parte rei, *defaus*, in curiis supremis. In aliis omnes contumacias vocant, *defaus*. Sed & in curiis supremis tertium genus adicitur, vocatum *Conge defaus*, simul, vt in appellationibus vtrinque deuolutis & deictis: puta, si ego appellauit curiam sententia iudicis, & te vocaui die dicta ad mentem sistendi. Si ego non comparuero per me vel per procuratorem, tu qui ad diem dictam te sistis, impettas in Parlamento contra me contumaciam & congedium, id est, licentiam abeundi, & eremodicium litis: si vero ego adfuerim iudicio, tu deficias die stata, contumaciam tuam dices de defectu. Quod si tu anticipatione appellationis, breuiter termino me appellatam ad curiam supremam praesentis & voces, quia tunc ex tua vocatione vterque nostrum ratione appellationis & anticipationis est actor & reus vocatus & vocans, si alter nostrum in neutro termino adfuerit, impetratur eremodicium cum titulo defectus & congedii. ¶ Et in 19 omnibus rursum consideranda formula styli cuiusque curiae, num contumacia sit peremptoria, an dilatoria, dicunt *assuoir's il impor-se gain de cause, ou non*. Nam quae peremptoria est, editum aliud non exigat seu vocationem, nisi contumax pro accipiendo iudicio contumacia vocetur: cum in aliis alia edita citatoria statuuntur, antequam contumacia iudicetur. Vbi autem contumacia declarata est, sic statuit iudex, *defaus & sur l' uisite d' ueluy, la partie baille*

sa demande dans tel temps, &c. Si quidem contumacia declarata sit, iudicium agit & negotium discutitur, perinde ac si presens esset contumax, l. *tertium*, 70. de iud. P. l. contumacia, de re iud. P. l. 2. §. *fin. ubi in rem actio*. C. Non enim eo ipso quod contumax est, pro iudicato habetur vel pro conuicto, nisi declaratio hæc procedat. Ut de versifier sa demande: *Es apres l'enqueste faicte, sera la partie adiournee pour voir produire lettres & titres, & bailley contradi. Et si bon luy semble, & prendre appointement en droit: sans ce qu'il soit necessaire que le defaulxant soit adiourne pour bailley en ny. Et arti. 27. addit, quod non debeat leuentia dari contra reos causas ciuilibus contumaces, nisi probauerint intentionem suam actores. Quare post edictum & contumaciam declaratam in ciuilibus, citatur iterum contumax ad sententiam audiendam, & ad in pr. grandas produciones, singulari diuersaq; ratione quam in criminalibus obseruetur, vbi peremptorie vocato reo, proceditur ad sententiam contumaciae sine noua citatione, quia in ciuilibus effectus contumaciae est, vt litis domo coarceatur declaratus contumax, vt dicunt in praxi, *que le defaut importe gain de cause*, & non auditur in posterum in suis exceptionibus, vel defensionibus, l. contumacia, de re iud. P. Et absentia rei, presentia Dei suppletur, in l. *properandum*, §. cum autem, C. de iud. §. Verum vocato vnicuique in ciuilibus omnibus negotiis vt dixi, non est peremptoria, exceptis paucis: veluti ad sententiam diffinitiuam audiendam, c. 4. de do. & contum. ca. quoniam, §. 1. vt lit. non contest. Et ad mittendum actorem in possessionem ex primo decreto, l. *consentiantem*, C. quo. Et *quand. aud. l. properandum*, §. si quid de iudic. C. cum proponas, iuncta aut. seq. de bon. aucl. iud. poss. si non probet termino constituto, iuxta c. fin. in libris, de dol. & contum. & vt reus possit abolui ab instantia seu obseruatione iudicii, & in quibusdam aliis paulo antea recensitis, & in his quæ media causæ respiciunt lite instituta, vel produciones testium, l. *si quando*, C. de testi. b. §. per. eo. in aut. c. 3. eo. apud Gre. & similibus. At in causis criminalibus edictum peremptorium proponitur cum comminatione, vt nisi se sistat iudicio reus ita die, in absentem sententiam pronuntiandam iri. Et hic est vus effectus contumaciae. §. Alius secundus effectus quoque ex superioribus colligitur, vt propter contumaciam sistendi ad diem vadimonii, prehenso possit decerni, & in carcere adduci contumax, probat. Et d. l. consentiant. Et ibi gl. Et Bart. §. si vero etiam quidam. de exhi. reus in aut. Tertio, ne possit contumax verus appellare ex prædicta constitutione Franc. l. art. 28. & 29. l. post edictum, §. si de iud. P. lex consensu, §. si. Et ibi gl. Et Bart. de app. P. l. C. quor. appell. non recip. l. *properandum*, §. fin. autem reus, C. de iud. vide Boer. de c. 206. nu. 9. Saltem nisi reus impensis contumaciae & multa 40. solidorum. Vt idem statim constit. an. 1528. arti. 6. Et de negotiis etiam et audientia, priuquam contumaciam purgauerit, l. sed. Et si per pratore, §. sed. Et si dum iuncta gl. ex quib. cau. maio. in integ. restit. P. Quarto, contumax non respondendo, c. si post præsum. de confess. in Sex. l. de atate §. qui tamen, de interro. actio. P. vel in re. culatione iuramenti, l. manserit, Et ibi in ep. de iure iur. Quinto, vt possit excommunicari, c. tunc fraternalitas, c. quoniam frequenter, §. si. vt lit. non cont. non proc. Et gl. in c. 1. de do. Et contum. in 6. quoniam c. constitutus, de iemen. excom. vt diximus, præcedente tamen citatione. c. cum contumacia de heret. in Sex. Sexto, habeatur presente in sui præiudicium, aut. qua in provincia, in si. C. ubi de crim. agio. porteat. Septimo, si comparuerit reus vocatus, actor autem contumax est, euanciscit vocatio: & absolutur reus, & actor condemnatur presumptibus, l. post edictum, §. 1. de iud. P. quos tenetur restituere antequam iterum agat. Atque proceditur contra actorem contumacem, ex forma l. qui semel. C. quomodo. & quai. d. iud. Verum si restituitur contra contumaciam actor, & vicerit, soluet tantum expensas contumaciae, vel illas compensabit pro quantitate expensarum litis, in quas reus damnatur, vt plene vide in decisione capell. Tholof. 408. Addit c. 1. de dol. & contum. in Sex. vt actor qui ad terminum non venit ad quem vocauit aduersarium, condemnatur reo pro expensis: nec iterum possit vocare, primum quam cauerit de sistendo. §. Octauo, generalis etiam hic constituitur regula, vt omnis terminus a iudice alteri ex litigantibus constitutus ad aliquod agendum, peremptorius est, Joan. Andr. in addi. ad Spec. tit. de restit. §. nunc videndum, Fel. in c. ansum qua nu. 3. de resori. facti l. 2. C. quomodo. Et *quand. aud. & contumax dicitur Forcelos*, id est, cui forum agendi causa in eo clauditur.*

§. De restitutione contumacis, & qualiter intra annu le possit purgare, vide Boerium de iud. c. 63. & 64. & 316. nu. 3.

§. Nono, quemadmodum citatio libellata, quæ continet citationem,

ex integro tamen litigari poterit, l. post edictum, 73. de iud. §. Da. etiam legem & vtilita. em, seu effectum contumaciae in causis ciuilibus, Franc. i. confit. præd. ann. 1339. art. 26. His verbis. *En toutes actions ciuiles ou y aura deux defaus, sera par verte du second, le defaulxant do boue des defenses, & par mesme moyen permis au demeur. de versifier sa demande: Es apres l'enqueste faicte, sera la partie adiournee pour voir produire lettres & titres, & bailley contradi. Et si bon luy semble, & prendre appointement en droit: sans ce qu'il soit necessaire que le defaulxant soit adiourne pour bailley en ny. Et arti. 27. addit, quod non debeat leuentia dari contra reos causas ciuilibus contumaces, nisi probauerint intentionem suam actores. Quare post edictum & contumaciam declaratam in ciuilibus, citatur iterum contumax ad sententiam audiendam, & ad in pr. grandas produciones, singulari diuersaq; ratione quam in criminalibus obseruetur, vbi peremptorie vocato reo, proceditur ad sententiam contumaciae sine noua citatione, quia in ciuilibus effectus contumaciae est, vt litis domo coarceatur declaratus contumax, vt dicunt in praxi, *que le defaut importe gain de cause*, & non auditur in posterum in suis exceptionibus, vel defensionibus, l. contumacia, de re iud. P. Et absentia rei, presentia Dei suppletur, in l. *properandum*, §. cum autem, C. de iud. §. Verum vocato vnicuique in ciuilibus omnibus negotiis vt dixi, non est peremptoria, exceptis paucis: veluti ad sententiam diffinitiuam audiendam, c. 4. de do. & contum. ca. quoniam, §. 1. vt lit. non contest. Et ad mittendum actorem in possessionem ex primo decreto, l. *consentiantem*, C. quo. Et *quand. aud. l. properandum*, §. si quid de iudic. C. cum proponas, iuncta aut. seq. de bon. aucl. iud. poss. si non probet termino constituto, iuxta c. fin. in libris, de dol. & contum. & vt reus possit abolui ab instantia seu obseruatione iudicii, & in quibusdam aliis paulo antea recensitis, & in his quæ media causæ respiciunt lite instituta, vel produciones testium, l. *si quando*, C. de testi. b. §. per. eo. in aut. c. 3. eo. apud Gre. & similibus. At in causis criminalibus edictum peremptorium proponitur cum comminatione, vt nisi se sistat iudicio reus ita die, in absentem sententiam pronuntiandam iri. Et hic est vus effectus contumaciae. §. Alius secundus effectus quoque ex superioribus colligitur, vt propter contumaciam sistendi ad diem vadimonii, prehenso possit decerni, & in carcere adduci contumax, probat. Et d. l. consentiant. Et ibi gl. Et Bart. §. si vero etiam quidam. de exhi. reus in aut. Tertio, ne possit contumax verus appellare ex prædicta constitutione Franc. l. art. 28. & 29. l. post edictum, §. si de iud. P. lex consensu, §. si. Et ibi gl. Et Bart. de app. P. l. C. quor. appell. non recip. l. *properandum*, §. fin. autem reus, C. de iud. vide Boer. de c. 206. nu. 9. Saltem nisi reus impensis contumaciae & multa 40. solidorum. Vt idem statim constit. an. 1528. arti. 6. Et de negotiis etiam et audientia, priuquam contumaciam purgauerit, l. sed. Et si per pratore, §. sed. Et si dum iuncta gl. ex quib. cau. maio. in integ. restit. P. Quarto, contumax non respondendo, c. si post præsum. de confess. in Sex. l. de atate §. qui tamen, de interro. actio. P. vel in re. culatione iuramenti, l. manserit, Et ibi in ep. de iure iur. Quinto, vt possit excommunicari, c. tunc fraternalitas, c. quoniam frequenter, §. si. vt lit. non cont. non proc. Et gl. in c. 1. de do. Et contum. in 6. quoniam c. constitutus, de iemen. excom. vt diximus, præcedente tamen citatione. c. cum contumacia de heret. in Sex. Sexto, habeatur presente in sui præiudicium, aut. qua in provincia, in si. C. ubi de crim. agio. porteat. Septimo, si comparuerit reus vocatus, actor autem contumax est, euanciscit vocatio: & absolutur reus, & actor condemnatur presumptibus, l. post edictum, §. 1. de iud. P. quos tenetur restituere antequam iterum agat. Atque proceditur contra actorem contumacem, ex forma l. qui semel. C. quomodo. & quai. d. iud. Verum si restituitur contra contumaciam actor, & vicerit, soluet tantum expensas contumaciae, vel illas compensabit pro quantitate expensarum litis, in quas reus damnatur, vt plene vide in decisione capell. Tholof. 408. Addit c. 1. de dol. & contum. in Sex. vt actor qui ad terminum non venit ad quem vocauit aduersarium, condemnatur reo pro expensis: nec iterum possit vocare, primum quam cauerit de sistendo. §. Octauo, generalis etiam hic constituitur regula, vt omnis terminus a iudice alteri ex litigantibus constitutus ad aliquod agendum, peremptorius est, Joan. Andr. in addi. ad Spec. tit. de restit. §. nunc videndum, Fel. in c. ansum qua nu. 3. de resori. facti l. 2. C. quomodo. Et *quand. aud. & contumax dicitur Forcelos*, id est, cui forum agendi causa in eo clauditur.*

§. De restitutione contumacis, & qualiter intra annu le possit purgare, vide Boerium de iud. c. 63. & 64. & 316. nu. 3.

§. Nono, quemadmodum citatio libellata, quæ continet citationem,

causam vocationis certa, procedit ad interrompendam præscriptionem,

prionem, licet de pasc. 30. vel 40. ann. Et ibi Faber. sic etiam & contumacia in non respondendo vocationi, quia facit vocationem ratam, & vocatum omnibus exceptionibus exclusum.

¶ Decimo, iure Pontificio etiam, cap. 1. de dol. Et contra apud Gregor. si causa propter dilationem & contumaciam non pericitatur, patienter contumax admittitur etiam post moram anni, data cautione qua se adstringere debet standi iudicio, omisso rigore multæ, & in locum missionis in possessionem rei seruandæ causa contra contumacem, fit rei contentiosæ sequestratio: idque interdum mitius agendo, condemnato pro contumacia fugiente in expensis, cap. 2. de dol. Et contra a tempore citationis admittitur, ea cum dilecti. eod. Nam & contra contumacem etiam iure Pontificio fit missio ex primo decreto rei contentiosæ seruandæ causa, & si non comparerit in ream, nullo defendente, fit missio in plenam possessionem ex iuris rigore, c. contingit, c. causum que. eod. Et c. 1. 2. 3. Et 4. de eo qui mitti in poss. cau. rei ser.

¶ Addendum insuper, hos effectus & alios plures ex contumacia oriri, veluti ex dilecto contumacis. Videtur enim offendere Iudicem & Rempub. qui iudicis dicto non parer, aut parere contemnit, vt multa dignus sit. l. vni. §. si quis ius dic. non obtemp. P. l. 2. §. quis in ius voc. non ierit. P. Et vltra pœnam, qua quanti aduerlati litigantis interest, cum sumtibus castigatur, l. sancimus, C. de iudic. Et interest Republicæ ne elusoria sint edicta vel iusta iudicium, l. seruo inuito, §. §. cum prator, ad Sena. Trib. l. si quis in ius vocat non ier. P. Quare & omnibus Magistratibus secundum ius potestatis suæ, concessum est iurisdictionem suam defendere pœnali iudicio, d. vni. §. qui. cautio. l. qui restitueret, de rei vind.

¶ Videbis tamen distinctionem gloss. in l. 2. Si quis in ius vocat non ier. P. in ver. Sciatur, quando vocatus non teneatur ire in ius: si aperte & manifeste non sit ex vocantis iurisdictione, in l. si de iurisd. iud. P. contra, si sit dubium, ex l. si quis ex aliena. 2. 2. §. sed & si dubietur, de iudic. P.

¶ Singulare tamen, quod in causa beneficiaria, sententia contra contumacem lata, quod pertinet ad superiorem, non trāsfit in rem iudicatam, quominus is de iuribus partium possit inquirere, c. cum olim. 7. de dol. Et contumacia, vt in aliis quibusdam. Sed de his videbis in lib. 30. inferioris, cap. 1.

De Satisfactione iudiciali. Cap. 4.

Lib. 4. In fit. tit. 1. Lib. 2. P. tit. 8. Lib. 2. C. tit. 57.

- 1 Satisfactiones iudiciales, que & quot exigantur. Et seq. nm. 2.
- 2 Sponsio ante litem certa pecunia inter litigantes quare.
- 3 Diamartyria in iudicio quid.
- 4 Consignationes lris causis quas factæ.
- 5 Procurator actoris quando caueat de rato, & quando audiatur sine procuratore.
- 6 Cautiones quales prestantur a reo in iudicio.
- 7 Iudicio sibi cautio qua formatur, quando committitur, in quantum perire condemnato in civilibus, & criminalibus, & quomodo in Gallia seruetur. Et nm. 10. 11. 12. 13. Et 15.
- 8 Fideiussor locuples quis dicatur in causis iudicij.
- 9 Iudicatum solui cautio, quid contineat, & quando committitur, Et in quantum.
- 10 Saluagardia persone quando detur, & quomodo in ea caueatur.

Postquam ¶ in iudicium venerint, vel adducti fuerint actores, & rei antequam aleam iudicij rei principalis subeant, prospici oportet & litigantibus & iudicij, ne illusoria sit opera. Et proinde cautiones exigantur & satisfactiones. Satisfatio, est cautio seu promissio accedentibus pignori vel fideiussoribus, l. sancimus, C. de ver. sig. l. 1. qui satisd. cog. P. l. si mandato Titij, §. si mand. P. l. ergo, §. adici. de fideiuss. l. ber. P. o. fin. de pign. Et ibi glo. l. promissor, 21. §. fin. de const. pec. Bifariam consideranda, vel ex parte rei, vel ex parte actoris, & vtraque habet membra quedam, que simul expediuntur, cum quaestione de quo, & a quo dentur, & cum propria formula.

¶ Sic omnia complectitur fuitio Caius. Satisfare, inquit, l. 2. qui satisd. cog. P. dicitur aduersario nostro, cui pro eo quod a nobis petur ita caueamus, vt eum hoc nomine securum faciamus datis fideiussoribus. Ex parte actoris satisfatur de lite petenda §. quia vero compertum, in Nouell. const. 53. Et §. ceterum, cum sequent. const. 112. de lite intra duos menses contestanda, §. 1. Et seq. Nouell. const. 56. amb. libellum, de libel. oblat. de sumtibus & omni d. immo lris restituendis, si iniuste litem mouisse appareat, §. ne igitur, Nouell. 56. Et d. ceterum, Nouell. 112. d. amb. libellum, Et amb. generaliter,

C. de episc. & cler. §. suscepto, de exhib. reis, in auth. Nouell. 53. ¶ Itē accedebat sponsio de certa pecunia data, si nō obtinisset, §. quia vero compertum, ea. Nouell. 53. Similis erat obseruatio apud Athenienses, sponsonis, vnde & postea sponsonis actio, qua qui experiri vellet peruniam deponere, intercedente stipulatione pecuniarum, quam perdebat qui sponsonem vinceretur. Atque coram Iudice aut recuperatoribus disceptabatur. Deponere autem litigantes apud acta decimam partem æstimationis litis, in causis priuatis, in publicis vero, quintam & inde genus actionis, vt ceteris dicitur, ex Julio Poll. Bud. in comment. ad ling. Græc. Meminit Suidas, in verb. Διαμάρτυρία. ¶ Diamartyria modum fuisse quandam præscriptionis, & prius quam res in iudicium deferretur, licitum fuisse cuique testificari dari oportere actionem, aut non dari: differreque a præscriptione: quod hæc testificatio non modo a reis, sed etiam ab accusatoribus fiat. Ac principio producebat aliquem actor, qui testaretur dandam esse actionem, sicque de hoc primum iudicium fiebat contra ipsam testem, non aduersus eum cuius intererat. Quod si actor testem nō produxerat, reo producere licebat, qui testaretur actionem non esse dandam: atque rursus, cum teste res erat, ac falsi testimonij actio aduersus diamartyriam, secundum Budæum in forensibus, Διαμάρτυρία est contestatio, quæ fit circa litis ingressum ne cōtestetur. ¶ Statuit aliquando C. Caligula, vt pro litibus ac iudiciis vbi que conceptis, quadragesima summæ de qua litigabatur, daretur: nec sine pœna erat, si quis composuisset ve donasse negotium contiaceret. §. sin autem per procurato. de satisd. apud Just. l. 1. C. eod. Et aliquando in Gallia simile inuentum vexauit subditos consignationum litium, atque antequam item cōtestari possent apud Quæstores regiois consignationum, deponi certam summam oportuerat per actorem, qui si vicisset a reo repetebat depositum. Regis autem erat periculo victi depositum, quod tamē ius merito sublatum est. Cauet etiā procurator actoris de rato, si apud acta præfente aduersario factus non sit: nam si eo præfente fiat non cauet, aut si dubium non sit de mandato, §. sed hodie, eod. apud Inst. c. 1. de dol. Et contra. ap. Greg. Cauet tamen de defendendo, & iudicatum solui. ¶ Vltus forensis hodie in Gallia apud inferiora regiam; tri bunalia, inualuit: vt quamuis nemo cognitorum seu aduocatorum pro alio possit sine mandato agere, tamen tanquam procurator quis admittatur sine mandato, ea lege, vt iubeatur mandatum aut rati habitationem domini ostendere suo periculo: idque receptum ad vitandas absentium contumacias, nam alioquin ex eo die quo procurator ille comparuit, edictum in dominum seu absentem decerneretur. ¶ Reus porro satisfatur iure, iudicio sibi vique ad terminum litis, §. si vero aliquis, de satisd. et si procuratorem dederit, quod venit tempore recitandæ sententiæ, l. he ita erant, §. §. sed hodie, Et §. si vero aliquis, eod. & iudicatum solui, §. 1. Et §. sin autem per procurat. eod. procurator vero cauet de rato, §. hoc ita erant, Et §. si vero reus, eod. & iudicatum solui, l. 1. Et 3. de cust. reo. P. l. cum obvicium, §. 1. de episc. & cler. C. iudicio sibi cautio prima ordine iudiciorum esse videtur, ¶ vbi enim quis vocatus est, vel venire debet si vadimonio sit vocatus, & si venerit, & velit abesse, debet sistendi cum opus fuerit iudicio satisfare & si dei iussus dare: vel iurare & sui ipsius cautionibus promittere, seu per iuratoriã cautionem se venturum & repræsentaturum polliceri. Idemque si preheusus velit carceribus mitti, si vero, §. 1. qui satisd. cog. P. Exstat & rub. In ius vocati ut eant, aut satis vel causum dero, lib. 2. P. tit. 6. In iuria enim fieret ei qui negotiis quibusdã occupatus necessarius, offert fideiussorem de sistendo locupletem, & idoneum & approbatum, si non accipiatur, l. 2. in princ. Et §. 1. l. si fideiussor, §. eod. P. ¶ Fideiussor locuples dicitur in iudicio sistendi causa, non tantum facultatibus, sed etiam conueniendi facilitate, l. arbitro, 9. Et l. si ab arbitro, 10. eod. talis autem dicitur qui ex arbitrio litigantium & iudicis approbatus erit, d. l. si ab arbitro. consideratis personarum agentium & defendentium qualitate & negotiis, de quibus agitur. Nam & qui sua voluntate accepit fideiussores, contentus esse debet nisi eis magna aut insignis calamitas post fideiussionem acciderit, quia tunc ex integro causa cognita satisfandum esset, l. 2. Prator ait, quis satis cog. P. l. 1. 2. 3. in ius voc. ut eant. P. Ratione proximitatis agentium, minus locupletes facultatibus exigebantur fideiussores etiam, l. inter omnes, 12. qui satisd. cog. P. ¶ Habebatur & ratio rerum petitarum, l. sciendum, est 15. eod. & facultatum interpellatorum, l. de die ponenda, §. qui satisd. cog. P. Formulæ constitue de sistendo, quæ ex conuentione interdum litigantibus constituebatur vel ab stipulatore, adhibito moderamine iudicis, Nouell. 52. de exhib. reis, Et 112. de lit. g. §. ad excludendas, l. pen. de dign. li.

